

May 1963

**Undated, untitled memorandum on Soviet-US
Negotiations for the Nuclear Non-Proliferation
Treaty**

Citation:

"Undated, untitled memorandum on Soviet-US Negotiations for the Nuclear Non-Proliferation Treaty", May 1963, Wilson Center Digital Archive, Národní archiv, f. KSČ-ÚV (1945-1989) - Kancelář prvního tajemníka ÚV KSČ Antonína Novotného II - zahraniční, karton č. 18, inv. č. 38. Contributed by Michal Onderco.
<https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/300245>

Summary:

An undated memorandum, produced most likely in the late spring of 1963 (most likely in May) that outlines Soviet thinking on the most recent discussions with US representatives on the nuclear nonproliferation treaty. The memorandum is crystal clear that the key goal for Soviet negotiators was to avoid West German control over nuclear weapons. This is why Moscow opposed the idea of a Multilateral Nuclear Force. However, Soviet officials also admitted that it was better to agree to a treaty that did not explicitly prohibit a multilateral nuclear force as long as their US counterparts committed not to let West German authorities have an authoritative role in authorizing nuclear-weapon use

Credits:

This document was made possible with support from Carnegie Corporation of New York (CCNY)

Original Language:

Czech

Contents:

Original Scan

STÁTNÍ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV v Praze
ZRUŠEN STUPĚŇ UTAJENÍ
Děvod: *čj-267 261/01-024*
Míst: *18.03* Podpis: *Andr*
Př. Dr. Alois Noslský

Přísně tajné !

Sovětská vláda ve snaze všestranně napomáhat upevnění míru, odvrácení hrozby termonukleární války a zmírnění mezinárodního napětí, jak jsme již sdělovali našim přátelům si v průběhu posledního roku vyměňovala názory s vládou USA na uzavření dohody o nerozšiřování nukleárních zbraní.

V průběhu této výměny názorů bylo dosaženo souhlasu vlády USA aby taková dohoda zahrnovala závazek nukleárních mocností nepředávat jakékoliv nukleární zbraně, přímo či nepřímo, prostřednictvím vojenských svazů pod národní kontrolu států, které v současné době nedisponují těmito zbraněmi a nepomáhat těmto státům při výrobě takových zbraní. Američané souhlasili také s tím, aby dohoda o nerozšiřování nukleárních zbraní obsahovala závazek nejaderných mocností, že nebudou vyrábět nukleární zbraně, že nebudou usilovat o získání přímo či nepřímo prostřednictvím vojenských svazů národní kontroly nad jakýmkoliv nukleárními zbraněmi, že nebudou dostávat a ani se nebudou snažit dostat pomoc od jiných států při výrobě jakýchkoliv takových zbraní.

USA se však stavěly proti našemu návrhu, aby dohoda o nerozšiřování nukleárních zbraní obsahovala ustanovení, která by zneumožňovala vytvoření mnohostranných či jakýchkoliv jiných sjednocených nukleárních sil NATO s účastí západního Německa.

Sovětská vláda při promyšlení dalších kroků v boji za řešení otázky nerozšiřování nukleárních zbraní vychází z toho, že v této otázce je pro socialistické země v současné situaci zvláště důležité dosáhnout takového stavu, aby nukleární zbraně se nedostaly do rukou západoněmeckých revanšistů. Je třeba proto, usměrňovat věci tak,

- 2 -

sby, ani vláda západního Německa, ani bundeswehr a dokonce ani jeho jednotlivé útvary, nemohly získat možnost disponovat nukleárními zbraněmi v NATO či mimo NATO podle své úvahy.

S přihlédnutím k těmto úvahám sovětská vláda dospěla k závěru, že je účelné sdělit Američanům, že jsme ochotni přistoupit na dohodu o nerozšiřování nukleárních zbraní i v případě, že tato dohoda nebude obsahovat ustanovení, která by přímo zakazovala vytvoření mnohostranných nukleárních sil NATO, že však Američané se musí, ať již v dohodě, či jiným způsobem zavázat, že nepřipustí situaci, za které by možnost disponovat nukleárními zbraněmi mohlo získat západní Německo.

Jsme toho názoru, že dohoda o nerozšiřování nukleárních zbraní by byla i v tomto případně výhodná pro socialistické země, neboť by se dosahovalo hlavního cíle - vytvoření vážné překážky pro uskutečnění nebezpečných plánů západoněmeckých revanšistů na získání nukleárních zbraní. Je samozřejmé, že socialistické země, které i nadále zůstávají odpůrci plánů na vytvoření mnohostranných či jakýchkoliv jiných sjednocených nukleárních sil NATO by pokračovaly ve svém boji proti vytvoření těchto sil. Vzhledem k tomu, že ruce západního Německa pokud jde o nukleární zbraně by byly spoutány dohodou o nerozšiřování, náš boj proti vytvoření nukleárních sil NATO by bylo možno vést z výhodnějších pozicí.

Je možno očekávat, že Čína a pravděpodobně i Francie se nebudou chtít stát účastníky dohody o nerozšiřování nukleárních zbraní. To však neanuluje přednosti, které vylýnou z uzavření této dohody pro socialistické společenství.

- 3 -

Vycházíme rovněž z toho, že dohoda o nerozšiřování nukleárních zbraní musí podle analogie se smlouvou o zákazu zkoušek nukleárních zbraní obsahovat článek o právu každého státu, vypovědět tuto dohodu na základě své státní svrchovanosti, pokud mimořádné okolnosti spojené s obsahem dohody ohrozí nejvyšší zájmy tohoto státu. Toto ustanovení nám zajišťuje možnost podniknout v případě nutnosti protipatření, kdyby Američané porušili dohodu a přistoupili na faktické předání nukleárních zbraní západoněmeckým revanšistům po linii NATO.

Sovětská vláda vychází z toho, že tato taktická linie v otázce nerozšiřování nukleárních zbraní je v souladu se zájmy upevnění míru, zájmy bezpečnosti všech socialistických států a vyplývá ze společně dohodnuté linie zemí socialistického společenství na mezinárodním fóru.

Sovětská vláda by chtěla znát stanovisko našich československých přátel ke shora uvedeným názorům. O otázce nerozšiřování nukleárních zbraní se bude zřejmě hovořit na jednáních mezi ministrem zahraničních věcí SSSR A. Gromykem a D. Ruskem, která nyní probíhají a která se týká opatření směřující k dalšímu zmírnění mezinárodního napětí a upevnění míru.